

Dar toate momentele și episoadele din Cazania lui Varlaam, la care se referă profesorul T. Bodogae, ca și toate fragmentele citate de Gr. Scorpan, de László Gáldi, ca aparținând curentului baroc, sînt simple traduceri după cuvîntările celui mai popular scriitor neogrec din secolele XVI—XVIII-lea ¹, *Damaschin Studitul*. Merită deci să-l cunoaștem mai bine.

*

Damaschin Studitul era din Salonic, unde a fost un timp ipodiaton. A studiat la vestita școală din Mănăstirea Studion din Constantinopol, unde a fost unul dintre cei mai buni elevi ἐκ τῶν Θαυματῶν μαθητῶν, ai marelui retor Teofan Eleavulkos ², secretarul patriarhiei ecumenice de Constantinopol, care folosea în cuvîntări și opere limba neogrecă vorbită de popor.

Aceeași limbă a folosit în cuvîntări și elevul său Damaschin Studitul, cînd se reîntoarce la Salonic, unde și-a ținut cuvîntările ca ipodiaton și predicator al unei biserici de aci. Alții cred că această activitate a desfășurat-o în Țarigrad, nu la Salonic. Patriarhul Mitrofan (1525—1572) a trimis pe Damaschin Studitul ca exarh în Ucraina. A rămas în Ucraina șapte ani: 1565—1572. Pînă în prezent nu ne este cunoscută activitatea sa printre slavii de răsărit. Desigur că el a dus aci și volumul de cuvîntări *Tisavròs* în originalul grec care apăruse prima oară la Veneția în 1558, apoi în 1561 și 1562; 1568; 1570 ⁴. Deci în patru ediții, cînd era încă în Ucraina. Probabil că Damaschin a dus cu el și vreo versiune slavonă, tradusă în Macedonia, la Atos, sau în Mănăstirea Rila etc., fie după manuscrisul autorului, fie după prima ediție din 1558 ⁵. Nu este exclus ca în timpul celor șapte ani opera „*Comoara*” să se fi tradus și în slavona ucraino-rusă. O astfel de versiune răsăriteană a folosit probabil și Varlaam, dar adaptată și prelucrată gata.

Cele mai vechi traduceri în slavonă s-au făcut înainte de 1568 pentru că în acest an a apărut la Veneția ediția a II-a a operei „*Comoara*”, în care s-au introdus încă șase cuvîntări de Albertos Marinos din Hios. În ediția din 1589 s-au adăugat unele cuvîntări alese din Ioanichie Cartanos și una despre interpretarea rugăciunii „*Tatăl nostru*”. Versiunile slavone mai vechi nu conțin aceste adaosuri.

Damaschin Studitul a fost rechemat din Ucraina pentru a fi instalat ca episcop de Litski și Rendinski, apoi ca mitropolit de Navpact și Arta, în Epir. A fost ajutat și de fostul său elev, Ieremia (1535—1595), devenit Patriarhul Ieremia al II-lea (1572—1579). Damaschin Studitul a decedat în 1577, bucurîndu-se de faima unui mare orator și învățat ⁶. De la el au rămas vreo 16 scrieri: *Tezaurul* (1558), *Fiziologul* (1566), scris în spiritul științelor naturale

¹ P. Olteanu, *Criterii stilistice în studiul comparat al literaturii vechi omiletico-parenetice*, în „*Studii de literatură comparată și sociologie*”, București, 1970.

² Μεγάλη ἑλληνικὴ ἐγκυκλοπαιδεία, VIII. Atena, 1925, p. 843—844. Ju. Trifonov, *Ritor Teofan i ipodiaton Damaskin*, Spisanie na BAN, Sofia 1950, p. 1—26.

³ P. Ilievski, *Za makedonskiot prevod na Damaskinot*, în *Makedonski jazyk*, 1960-1 1.34.

⁴ K. Satha, *Νεοελληνικὴ φιλολογία, βιογραφία τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διὰ λαμπάντων Ἑλλήνων* (1453—1821), Atena, 1862, p. 152.

⁵ Βιβλίον ὀνομαζόμενον Θυσσαυρός, ὅπερ στενεγράμματο ὁ ἐν μοναχοῖς ἐλάχυστος Δαμασκηνός ὑποδιακόνος καὶ Στουδίτης Θεσσαλονίκεος, Con gratia et privilegio Stampato in Venetia par Hristoforo di Zanetti, 1557—1558.

⁶ Börje Knios, *op. cit.*, p. 397—398; K. Satha, *op. cit.*, p. 152—153.